

se zdají být v předmětné knize analyzovaná aktivizační opatření státní politiky zaměstnanosti kombinovaná s přestavbou sociálního zabezpečení zaměřenou na odstranění konceptních nástrojů diskriminace z důvodu věku velmi podnětná.

Třetí a čtvrtá část analyzují četná opatření aktivní politiky zaměstnanosti zaměřená na reaktivaci dlouhodobě nezaměstnaných vyššího věku v oblasti státní politiky zaměstnanosti a důchodového pojištění. Kromě analýzy francouzských a německých aktivizačních příkladů, které v případě Německa představují komplexní souhrn více subsystémů sociálního zabezpečení, obsahuje tato část poučné příklady z Norska a Itálie. Norsko je pro nás příkladem fungující tripartity, která se zaměřuje více na celospolečenské problémy, a to i v případě, že se netýkají jen aktivních členů odborového hnutí. Přestože norské sociální zabezpečení bylo zásadně reformováno s cílem snížit nezaměstnanost stárnoucích zaměstnanců a doprovodná opatření byla podniknuta též v pracovním právu, předkládané výsledky nesvědčí o jednoznačném vlivu aktivizačních opatření na chování pojištěnců. Norsko tak zůstává příkladem toho, že jakkoliv dobré jsou úmysly zákonodárce, existuje silná konstruktivní vůle reformovat sociální zabezpečení a společnost je bohatá, lidské chování je příliš komplexní skutečností, kterou stále nelze na celostátní úrovni efektivně ani řídit, ani kontrolovat. Analýza italského příkladu pak doplňuje poznatek, že zásadní pro realizaci jakékoliv reformy jsou neformální struktury, zejména motivovaná a efektivní byrokracie. Jakkoliv správné mohou být zákony a nařízení, nejsou-li adekvátně prováděny je více než sporné, zda lze dosáhnout požadovaných výsledků.

Jediným nedostatkem, který lze autorskému kolektivu vytknout, je absence nosného závěru, který by šetřil čtenáře a nabídl mu zásadní poznatky vyplývající z takto komplexní analýzy systémů sociálního zabezpečení vybraných evropských států na jednom místě v přehledném manažerském shrnutí. Ani tato dílčí výhrada však nemůže snížit celkovou mimořádnost předkládané publikace. Odborné české veřejnosti lze jen doporučit, aby se s touto pozoruhodnou publikací seznámila. Kéž by se tato publikace stala povinnou četbou i pro ty, kteří řídí pomyslné kormidlo české sociální politiky, ušetřili bychom si mnoho problémů při reformování českého sociálního zabezpečení.

Martin Štefko*

Drličková Klára – Nový Zdeněk. Role veřejného zájmu v mezinárodní obchodní a investiční arbitáži.

Praha: C. H. Beck, 2017, 301 s.

Koncom roku 2017 vyšlo v nakladatelství C. H. Becku první vydání knihy s názvem *Role veřejného zájmu v mezinárodní obchodní a investiční arbitráži*, kterou autorem jsou JUDr. Klára Drličková, Ph.D., a Mgr. Zdeněk Nový, Ph.D., LL.M., odborní asistenti na Katedře mezinárodního a evropského práva, Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Monografie je záměrně a logicky rozdělena do dvou hlavních kapitol, v kterých se autoři separátne zabývají obchodnou a investičnou arbitrážou a úlohou veřejného

* Doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D. Autor působí na Ústavu státu a práva Akademie věd ČR, v. v. i., a je též advokátem v Kocián Šolc Balaščík advokátní kancelář, s. r. o. Kontakt: martin.stefko@ilaw.cas.cz. Příspěvek vznikl s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i., RVO: 68378122.

záujmu v rámci nich. Obidve kapitoly sú rozdelené na oddiely, v ktorých postupne analyzujú medzinárodnú arbitráž a jej spojitost s verejným záujmom. Autori správne v úvode vysvetľujú čitateľovi systematiku knihy, hlavný cieľ danej monografie a základné vymedzenie predmetu knihy, teda spojitost medzi medzinárodnou obchodnou a investičnou arbitrážou a verejným záujmom.

Na celkom 301 stranách sa autori venujú dvom základným oblastiam medzinárodnej arbitráže – obchodnej a investičnej. Každý z autorov sa venuje jednej z kapitol, čo zodpovedá ich profesionálnemu a právnenému zameraniu a pôsobeniu na Právnickej fakulte. Komparačná metóda, ktorú si autori zvolili, je pre danú tému adekvátne, keďže reflektuje nielen spoločné znaky medzi týmito dvoma typmi rozhodcovského konania, ale, a to hlavne, ich rozdiely v spojitosti s verejným záujmom.

V prvej kapitole nazvanej *Role veřejného zájmu v mezinárodní obchodní arbitráži* autorka rozdelila problematiku do 6 oddielov, ktoré sú tvorené pododdielmi. Každý oddiel obsahuje separátne čiastkový záver. Z týchto 6 oddielov sa 5 zameriava na verejný záujem, pričom vždy z iného uhla pohľadu.

Podobne je rozdelená aj druhá kapitola knihy s názvom *Role veřejného zájmu v mezinárodní investiční arbitráži*. Táto kapitola je tvorená 7 oddielmi, ktoré zahŕňajú samostatné pododdiely.

Úvodný oddiel prvej kapitoly si autorka vyhradila na predstavenie inštitútu medzinárodnej obchodnej arbitráže, jeho význam, povahu a základné znaky. V samostatnom pododdieli sa venuje úlohe a povinnostiam rozhodcu, dôležitosti *lex arbitri* a rozhodného práva pre spor, ktoré následne reflektuje aj v poslednom pododdieli, v ktorom sa zaoberá záujmami, ktoré sa na poli medzinárodnej obchodnej arbitráže objavujú. V čiastkovom závere jasne sumarizuje najdôležitejšie body daného oddielu a uzatvára tak úvodné vymedzenie a vysvetlenie medzinárodnej obchodnej arbitráže. Na tomto mieste autorka zdôrazňuje, že *„Ačkoliv je vůle stran vyjádřena v rozhodčí smlouvě nezbytným předpokladem konání mezinárodní obchodní arbitráže, táto má základ v právním řádu státu, kde se rozhodčí řízení koná.“*, čím nepriamo poukazuje na predmet publikácie a teda prelínanie medzi záujmom individuálnym, teda súkromným, a záujmom štátu, teda verejným. Keďže samotné vymedzenie medzinárodnej obchodnej arbitráže v úvodnom pododdieli môže v čitateľovi vyvolať pocit, že stojí mimo dosah štátu, autorka v čiastkovom závere vyvracia túto skutočnosť vymedzením, že *„[r]ozhodci do značné míry přebírají roli soudů, nelze tedy bez dalšího konstatovat, že mají chránit pouze individuální zájmy stran rozhodčího řízení a zájmy veřejné zcela ignorovat“*.

Autorka postupuje systematicky, keďže sa v druhom oddiele rozhodla pre vyjasnenie vzťahu medzi arbitrabilitou sporu a verejným záujmom v medzinárodnej obchodnej arbitráži. Prvým aspektom, o ktorom musí rozhodca pri zahájení arbitráže rozhodnúť, je arbitrabilita sporu, ktorá je v blízkom vzťahu práve s verejným záujmom. Otázky, ktoré môžu byť v medzinárodnej obchodnej arbitráži vyriešené sú totižto obmedzené ochranou verejného záujmu, pri ktorej preváži vyriešenie sporu súvisiaceho s verejným záujmom súdnou cestou. Autorka v pododdieloch uvádza najčastejšie spory, ktorých riešenie v arbitráži je otázne z dôvodu prevažujúcej ochrany verejného záujmu, a to porušenie predpisov o ochrane hospodárskej súťaže, spory dotknuté nezákonným (trestným) jednaním a spory týkajúce sa práv k duševnému vlastníctvu, či spory dotknuté insolvenčným konaním. Opäť nasleduje čiastkový záver, ktorý čitateľovi pripomína dôležitú úlohu štátu pri vymedzovaní rozsahu sporov, ktoré umožňuje, aby boli vyriešené v arbitráži.

Podobne postupuje aj autor druhej kapitoly, ktorá sa zameriava na medzinárodnú investičnú arbitráž. V prvých troch oddieloch autor pojednáva o základnom vymedzení investičnej arbitráže, postavení štátu a investora, a ich právomoci na poli investičnej arbitráže, a použiteľnom práve pre investície. Autor správne uvádza v samostatnom oddiele štandardy ochrany investícií a investorov a medzinárodnú zodpovednosť štátu, čím sa dostáva a priamo dotýka sféry verejného záujmu.

Po úvodných oddieloch sa autori zamerali na jednotlivé oblasti verejného záujmu, ktoré sa prelínajú s medzinárodnou arbitrážou – ľudské práva, transparentnosť a verejný záujem.

Oddiel zameraný na rešpektovanie ľudských práv v medzinárodnej obchodnej arbitráži, je nanajvýš na mieste, keďže práve na túto oblasť sa v súvislosti s arbitrážou niekedy pozabúda. Autorka si vybrala jeden dokument zaoberajúci sa ochranou ľudských práv, a to Európsky dohovor o ľudských právach (ďalej len „EDLP“). Vysvetlenie, že aj napriek absencii ustanovenia v EDLP o jeho použití aj na rozhodcovské konanie, sa minimálne čl. 6 ods. 1 EDLP zaoberajúci sa právom na spravodlivý proces použije aj na arbitráž, je podložené solídnymi argumentami, ktoré autorka uvádza v jednotlivých pododdieloch tretieho oddielu.

Autor si v oblasti investičnej arbitráže naproti tomu vysvetľuje záväznosť ľudsko-právnych záväzkov u investičných sporov a svoje argumenty dopĺňa o rozhodnutie investičného tribunálu o nárokoch štátu voči investorovi, ktorý sa na území tohto štátu dopúšťa porušovania ľudských práv.

Nasledujúci oddiel sa na prvý pohľad môže zdať kontroverzný, keďže ako jeho názov *Transparentnosť v medzinárodnej obchodnej arbitráži a Transparentnosť a verejný záujem v medzinárodnej investičnej arbitráži* napovedá, rieši verejný záujem na zverejnení určitých informácií týkajúcich sa sporu riešeného v medzinárodnej arbitráži. Kontroverznosť spočíva hlavne v tom, že jedným zo základných princípov obchodnej arbitráže tak, ako uvádza aj samotná autorka, je jej neverejnosť. S tým potom súvisí povinnosť mlčanlivosti strán a rozhodcov. Na jednej strane, teda stojí záujem strán zachovávať dôvernú informáciu týkajúcu sa ich sporu, na strane druhej však stojí verejný záujem vedený princípom transparentnosti. Autorka v jednotlivých pododdieloch vymedzuje neverejnosť arbitráže a analyzuje povinnosť mlčanlivosti a výnimky z nej, ktoré predstavujú práve verejný záujem na prelomení povinnosti. Autorka zároveň zhodnotila aktuálny stav transparentnosti v medzinárodnej obchodnej arbitráži, ktorý je v tejto oblasti pomerne obmedzený. Stotožňujem sa s jej názorom, uvedeným v čiastkovom závere, že v medzinárodnej obchodnej arbitráži je nereálne, aby došlo ku absolútnej transparentnosti, ktorá by znamenala úplne potlačenie základného princípu obchodného rozhodcovského konania, neverejnosti. Ako autorka uviedla, najčastejšie je zavedenie transparentnosti spájané so zverejňovaním rozhodcovských nálezov. V tomto prípade je verejný záujem, na základe autorkou uvedených argumentov pre a proti zavedeniu zverejňovania, značne citelný, hlavne čo sa týka zabezpečenia legitimity rozhodovania v rozhodcovskom konaní.

Autor sa v rámci medzinárodnej investičnej arbitráže taktiež prikláňa k záveru, že v rámci investičnej arbitráže je zreteľný posun smerom k jej transparentnosti z dôvodu ochrany verejného záujmu. Problematickým je však zakotvenie transparentnosti v pravidlách upravujúcich postup rozhodcov v investičnej arbitráži. Autor poukázal na problematické oblasti investičnej arbitráže, ktoré zostávajú zatiaľ nedotknuté transparentnosťou.

Autorka v piatom oddiele prvej kapitoly opisuje verejný záujem z hľadiska jeho dopadu na aplikáciu rozhodného práva pre meritum sporu. Keďže sa verejný záujem a jeho ochra-

na objavuje hlavne v dvoch podobách – imperatívne normy a výhrada verejného poriadku – autorka celý oddiel takto rozdelila. V prvej časti oddielu do hĺbky vysvetľuje aplikovateľnosť imperatívnych noriem ako *lex arbitri*, *lex causae*, tak aj tretieho štátu. Špeciálne sa autorka vyjadruje k aplikácií noriem trestného práva rozhodcami v medzinárodnej obchodnej arbitráži, keďže tieto normy sú v tomto smere výhradnou doménou národných autorít a nie vždy sú súčasťou imperatívnych noriem, ktoré by mal rozhodca povinnosť aplikovať. Druhá časť piateho oddielu sa zameriava na výhradu verejného poriadku, ktorý sa využíva pre ochranu verejného záujmu až následne, teda ak je účinok aplikácie rozhodného práva v rozpore s verejným poriadkom štátu, kde sa arbitráž koná.

Autori uzatvárajú svoje kapitoly analýzou úlohy verejného záujmu v medzinárodnej obchodnej a investičnej arbitráži a jeho výskytom v poslednom štádiu, ktorý nasleduje po vydaní rozhodcovského nález. Autori sa tak týmto oddielom dostávajú späť k úlohe štátu a jeho ochrane verejného záujmu po ukončení obchodnej arbitráže. Ako autori poukazujú v predchádzajúcich oddieloch na výskyt verejného záujmu v priebehu arbitráže, v záverečnom oddiele jasne vysvetľujú, čo nasleduje, ak rozhodcovia nerespektujú ochranu verejného záujmu. Štát má totižto možnosť kontroly rozhodcovského nález a na základe pochybenia rozhodcov pri ochrane verejného záujmu môže tento nález zrušiť.

Recenzovaná publikácia je svojim obsahom a rozsahom dielom, ktoré ucelene pojednáva a analyzuje aspekty, ktoré súvisia s existenciou a ochranou verejného záujmu v rámci medzinárodného obchodu a ochrany medzinárodných investícií. Považujem ju za vhodnú príručku nielen pre teoretikov, ale aj praktikov, ktorí sa stretávajú s verejným záujmom.

Z formálneho hľadiska kladne hodnotím rozdelenie tejto problematiky do dvoch hlavných častí, teda obchodnej a investičnej arbitráže, čím sa čitateľ môže lepšie orientovať v texte, prípadne využiť komparáciu chápania verejného záujmu v týchto dvoch oblastiach. Publikácia je doplnená bohatým zoznamom literatúry a ďalších použitých zdrojov v češtine, angličtine a francúzštine.

Túto publikáciu považujem za prínosnú, keďže na jednom mieste pojednáva a vysvetľuje jednotlivé oblasti verejného záujmu, ktoré majú značný dopad na priebeh ako medzinárodnej obchodnej, tak investičnej arbitráže.

Michaela Garajová*

* Mgr. Michaela Garajová, študentka Ph.D. Právnická fakulta, Masarykova univerzita. E-mail: misa.garaj@gmail.com.